

ODPORÚČANIA RADY

z 12. júla 2005,

o všeobecných usmerneniach pre hospodárske politiky členských štátov a Spoločenstva (2005–2008)

(2005/601/ES)

RADA EURÓPSKEJ ÚNIE,

a zvýšiť kvalitu uskutočňovania, ako aj vedomie zodpovednosti za lisabonskú stratégiu.

so zreteľom na Zmluvu o založení Európskeho spoločenstva, a najmä na jej článok 99 ods. 2,

so zreteľom na odporúčanie Komisie,

so zreteľom na rokovanie Európskej Rady zo 16.–17. júna 2005,

keďže Európsky parlament prijal uznesenie o odporúčaní Komisie,

Všeobecné usmernenia pre hospodárske politiky (VUHP) preto zohľadňujú nový začiatok Lisabonskej stratégie a zameriavajú sa na prínos hospodárskych politík k zvýšeniu rastu a počtu pracovných miest. Oddiel A týchto VUHP sa zaoberá prínosom, ktorý môžu v tomto smere mať makroekonomické politiky. Oddiel B sa sústreďuje na opatrenia a politiky, ktoré by mali členské štáty realizovať, aby podporili znalosti a inovácie v záujme rastu a aby sa Európa stala príťažlivejším miestom na investovanie a prácu. V súlade so závermi zasadnutia Európskej rady, ktoré sa konalo 22. a 23. marca 2005 v Bruseli, by sa VUHP ako základný nástroj koordinácie hospodárskych politík mali naďalej vzťahovať na celú paletu makroekonomických a mikroekonomických politík, ako aj na politiku zamestnanosti, ktorá sa s týmito politikami navzájom ovplyvňuje; VUHP zabezpečia všeobecnú hospodársku súdržnosť medzi týmito tromi oblasťami stratégie. Pre VUHP budú naďalej platiť existujúce dojednania o viacstrannom dozore.

TÝMTO ODPORÚČA:

Tieto usmernenia sa vzťahujú na všetky členské štáty a na Spoločenstvo. Mali by zabezpečovať postupnosť reformných opatrení, ktoré tvoria súčasť národných reformných programov členských štátov, a doplní ich Lisabonský program Spoločenstva na roky 2005–2008, ktorý sa vzťahuje na všetky činnosti vykonávané na úrovni Spoločenstva v záujme rastu a zamestnanosti. Pri vykonávaní všetkých príslušných aspektov týchto usmernení by sa malo zohľadniť uplatňovanie rodového hľadiska.

ÚVOD

Európska Rada v marci 2005 **obnovila Lisabonskú stratégiu jej zameraním na rast a zamestnanosť v Európe** ⁽¹⁾. Hlavy štátov a vlád týmto rozhodnutím jasne deklarovali priority Únie na nadchádzajúce roky. Na dosiahnutie lisabonských cieľov musí Európa zamerať svoje politiky na rast a zamestnanosť, čo sa musí diať na pozadí silnej makroekonomickej politiky a v prostredí zameranom na sociálnu súdržnosť a trvalú environmentálnu udržateľnosť, čiže základné piliere lisabonskej stratégie.

Plneniu lisabonského programu je potrebné venovať osobitnú pozornosť. Na splnenie týchto cieľov musí Únia zvýšiť snahu o mobilizáciu všetkých zdrojov na vnútroštátnej úrovni i na úrovni Spoločenstva, aby sa dali spoločne účinnejšie využiť. Okrem toho môže angažovanosť príslušných zúčastnených strán pomôcť zvýšiť vedomie potreby makroekonomických politík orientovaných na rast a stabilitu, štrukturálnych reforiem

STAV HOSPODÁRSTVA EÚ

Hospodárska aktivita v EÚ, ktorej tempo sa od polovice roka 2003 zvyšovalo, sa v druhej polovici roka 2004 znížila v dôsledku vplyvu vonkajších faktorov, ako napríklad vysokých a kolísavých cien ropy, spomalenia rastu svetového obchodu a zhodnocovania eura. Nedostatok odolnosti niektorých európskych hospodárstiev môže čiastočne prameniť aj z pretrvávajúcich štrukturálnych nedostatkov. V roku 2005 sa očakáva pokračovanie mierneho tempa reálneho rastu HDP, avšak skutočnosť, že prenos z roku 2004 nedosiahol očakávania, sa určite prejaví na celkovom ročnom priemere. Prínos domáceho dopytu k zlepšeniu situácie je zatiaľ medzi jednotlivými členskými štátmi rôzny, avšak v priebehu roka sa očakáva postupné posilňovanie podporené priaznivými podmienkami financovania (vrátane nízkych reálnych úrokových mier) a obmedzenými inflačnými tlakmi.

⁽¹⁾ Závery Európskej rady z marca 2005 (http://ue.eu.int/cms3_fo/showPage.asp?lang=en&id=432&mode=g&name).

Hospodárske oživenie bolo vo veľkej miere závislé od oživenia globálneho rastu a rýchleho zvýšenia objemu svetového obchodu. Keďže cyklus svetového rastu dosahuje fázu vrcholu a tlmi ho účinok vyšších svetových cien ropy, zabezpečenie stimulu rastu bude čoraz viac úlohou domáceho dopytu v EÚ. Štrukturálne politiky a makropolitiky je potrebné zväziť na pozadí zvýšenia cien surovín, najmä ropy, a tlaku na znižovanie priemyselných cien. Obnovenie vyššej miery rastu v EÚ preto vo veľkej miere závisí od zvyšovania dôvery obchodníkov a zákazníkov, ako aj od priaznivého globálneho hospodárskeho vývoja, okrem iného v oblasti cien ropy a výmenných kurzov. Vzhľadom na tieto skutočnosti je dôležité, aby v krátkom časovom horizonte hospodárske politiky vzbudzovali dôveru, a tým pomáhali vytvárať podmienky pre vyšší domáci dopyt a tvorbu pracovných miest a aby v strednodobom horizonte štrukturálne reformy prispievali k zvyšovaniu potenciálu rastu.

Projektuje sa, že v roku 2006 miery nezamestnanosti klesnú, hoci mierne, na 8,7 %. Odhadovaná celková miera zamestnanosti v rámci EÚ-25 v roku 2003 je 63,0 %, teda výrazne nižšia ako dohodnutá cieľová úroveň 70 %. Dosahovanie plánovanej 60 %-nej miery zamestnanosti žien je pomalé, keďže táto miera teraz dosahuje 55,1 % v rámci EÚ-25, avšak očakáva sa, že opäť vzrastie. Miera zamestnanosti starších pracovníkov, ktorá dosiahla len úroveň nad 40,2 %, má k cieľovej hodnote 50 % v roku 2010 najďalej. Pokrok v zvyšovaní kvality práce bol v tom istom období zmiešaný a hospodárske spomalenie zvýraznilo problémy sociálnej integrácie. Dlhodobá nezamestnanosť sa po viacerých rokoch poklesu opäť zvýšila a zdá sa nepravdepodobné, že by v blízkej budúcnosti klesla.

Pomalé tempo hospodárskeho oživovania EÚ je trvalým zdrojom znepokojenia. Hospodárstvo EÚ je vo viacerých ohľadoch ešte vzdialenejšie od svojho cieľa stať sa najkonkurencioschopnejším hospodárstvom sveta, ako bolo v marci roku 2000. Z toho vyplýva, že rozdiel medzi potenciálom rastu Európy a jej hospodárskych partnerov sa výrazne nezmenšil.

— Prvým vysvetlením pokračujúcich neuspokojivých výsledkov hospodárstva Únie je, že **využívanie pracovnej sily zostáva pomerne nízke**. Snahy členských štátov vyústili do zvýšenia miery zamestnanosti zo 61,9 % v roku 1999 na 63,0 % v roku 2003. Ak sa však majú dosiahnuť lisabonské ciele, stále zostáva značný priestor na zlepšovanie, najmä v kategórii mladých a starších pracovníkov.

— Druhé hlavné vysvetlenie slabej výkonnosti EÚ súvisí s jej **nízkou úrovňou rastu produktivity**. Produktivita má klesajúcu tendenciu už niekoľko desaťročí.

ODDIEL A

MAKROEKONOMICKÉ POLITIKY PRE RAST A ZAMESTNANOSŤ⁽¹⁾

A.1. *Makroekonomické politiky, ktoré vytvárajú podmienky pre vyšší rast a zamestnanosť*

Zabezpečiť hospodársku stabilitu na zvýšenie zamestnanosti a potenciálu rastu

Silné makroekonomické politiky sú nevyhnutné na podporu vyváženého hospodárskeho rastu a na úplnú realizáciu súčasného potenciálu rastu. Sú rozhodujúce aj pre vytvorenie rámcových podmienok, ktoré budú podporovať primerané úrovne úspor a investícií, ako aj silnejšiu orientáciu investícií na znalosti a inováciu, aby sa hospodárstvo dostalo na cestu trvalého, vyššieho, neinflačného rastu a zamestnanosti. Malo by to pomôcť udržať priaznivé dlhodobé úrokové sadzby a prispieť k rozumnému vývoju výmenných kurzov. Pri plánovaní do budúcnosti musia mať spoločnosti a jednotlivci pocit istoty, že sa zachová cenová stabilita.

Menové politiky môžu prispieť presadzovaním cenovej stability a bez toho, aby bolo dotknuté plnenie tohto cieľa, podporovaním iných všeobecných hospodárskych politík, pokiaľ ide o rast a zamestnanosť. Pre nové členské štáty bude dôležité, aby menové politiky prispievali k dosahovaniu trvalo udržateľnej reálnej – a nominálnej – konvergenencie. Režimy výmenných kurzov predstavujú významnú súčasť celkového rámca hospodárskej a menovej politiky a mali by byť orientované na dosahovanie reálnej a trvalo udržateľnej nominálnej konvergenencie. Týmto snahám by vo vhodnej etape po pristúpení mala pomôcť účasť v ERM II. Pre niektoré z týchto členských štátov predstavuje ďalšiu náročnú úlohu v makroekonomickej politike udržiavanie schodkov bežného účtu v rámci rozpätia, pri ktorom možno zabezpečiť silné externé financovanie. V tomto smere budú na zníženie deficitov bežného účtu nevyhnutné fiškálne obmedzenia.

⁽¹⁾ Členské štáty by si pri uplatňovaní uvedených usmernení pre politiky mali uvedomiť, že ako podkladové zdroje naďalej platia osobitné odporúčania pre jednotlivé krajiny vydané v súvislosti s odporúčaním Rady z 26. júna 2003 o všeobecných usmerneniach pre hospodárske politiky členských štátov a Spoločenstva (na obdobie rokov 2003–2005), ktoré sa doplnilo a aktualizovalo v kontexte odporúčania Rady z 5. júla 2004 o aktualizácii týchto usmernení.

Zabezpečenie stabilnej rozpočtovej pozície umožní úplné a symetrické pôsobenie automatických rozpočtových stabilizátorov v priebehu cyklu na účely stabilizovania produkcie v okolí rastúcej a trvalo udržateľnej tendencie rastu. Pre členské štáty, ktoré už dosiahli stabilnú rozpočtovú pozíciu, je úlohou túto pozíciu udržať. Pre ostatné členské štáty je dôležité prijať všetky nápravné opatrenia potrebné na dosiahnutie strednodobých rozpočtových cieľov, najmä ak sa zlepšia ekonomické podmienky, a tým sa vyhnúť procyklickej politike a dostať sa pred nasledujúcim hospodárskym poklesom do pozície, v ktorej je zabezpečený dostatočný priestor pre úplné pôsobenie automatických stabilizátorov v priebehu cyklu. V súlade so správou Ecofinu nazvanou „Zlepšovanie vykonávania Paktu stability a rastu“, ktorú schválila Európska Rada (22.–23. marca 2005), by sa mal strednodobý rozpočtový cieľ prispôbovať jednotlivým členským štátom podľa rôznorodosti hospodárskej a rozpočtovej pozície a vývoja, ako aj fiškálneho rizika pre trvalú udržateľnosť verejných financií, okrem iného aj vzhľadom na očakávané demografické zmeny. Požiadavky Paktu stability a rastu, ktoré sa vzťahujú na členské štáty eurozóny, platia aj pre členské štáty ERM II.

Usmernenie č. 1. V záujme zabezpečenia hospodárskej stability pre trvalo udržateľný rast, 1. členské štáty by mali v súlade s Paktom stability a rastu plniť svoje strednodobé rozpočtové ciele. Pokiaľ tento cieľ ešte nespĺnili, mali by prijať všetky nápravné opatrenia potrebné na jeho dosiahnutie. Členské štáty by sa mali vyhýbať procyklickým fiškálnym politikám. Navyše je nevyhnutné, aby členské štáty s nadmerným schodkom podnikali účinné kroky na zabezpečenie jeho rýchlej nápravy. 2. Členské štáty vykazujúce schodok bežného účtu, ktorý predstavuje riziko, že nebude trvalo udržateľný, by mali pracovať na jeho náprave štrukturálnymi reformami, podporou vonkajšej konkurencieschopnosti a prípadne prispievať k jeho náprave prostredníctvom fiškálnej politiky. Pozri aj integrované usmernenie „V záujme prispenia k dynamickej a fungujúcej EMÚ“ (č. 6).

Dbať o dlhodobú hospodársku udržateľnosť z hľadiska starnúceho obyvateľstva Európy

Starnutie obyvateľstva Európy prináša vážne riziká pre dlhodobú udržateľnosť hospodárstva Európskej únie. Podľa posledných odhadov bude počet obyvateľov EÚ v produktívnom veku (15–64) do roku 2050 o 18 % nižší ako v roku 2000 a počet ľudí vo veku nad 65 rokov sa zvýši o 60 %. Dôsledkom toho je nielen zvýšenie podielu ekonomicky neaktívneho obyvateľstva, ale aj skutočnosť, že pokiaľ sa teraz nepodniknú kroky na zabezpečenie dlhodobej fiškálnej udržateľnosti, mohlo by dôjsť k zvýšeniu dlhového zaťaženia z dôvodu zvýšenia verejných výdavkov súvisiacich s vekom a k zníženiu potenciálnej produkcie na obyvateľa z dôvodu zníženia pomeru obyvateľstva v produktívnom veku, ako aj k neskorším ťažkostiam pri financovaní systémov penzijného, sociálneho a zdravotného zabezpečenia.

Členské štáty by mali riešiť hospodárske dôsledky starnutia v rámci overenej trojdielnej stratégie riešenia rozpočtových dôsledkov starnutia presadzovaním uspokojivého tempa znižovania dlhu a vytváraním stimulov na zvýšenie mier zamestnanosti a ponuky pracovných síl, aby sa kompenzoval vplyv budúceho poklesu počtu osôb v produktívnom veku. Bez ohľadu na nedávny nárast (v roku 2003 na 63,0 %) stále relatívne nízka miera zamestnanosti naznačuje, že Európa disponuje zásobou nevyužitých pracovných síl. Priestor na ďalšie zlepšovanie je preto značný, najmä medzi ženami, mladými a staršími pracovníkmi. V súlade s touto stratégiou je taktiež nevyhnutné modernizovať systémy sociálneho zabezpečenia s cieľom zaistiť, aby boli finančne životaschopné, stimulovali populáciu v produktívnom veku k aktívnej účasti na trhu práce a aby súčasne plnili svoje ciele z hľadiska prístupu a primeranosti. Najmä lepšia interakcia medzi systémami sociálnej ochrany a trhmi práce môže odstrániť rušivé vplyvy a podnietiť predĺženie pracovného života na základe vyššej očakávanej dĺžky života.

Usmernenie č. 2. V záujme zabezpečenia trvalej hospodárskej a fiškálnej udržateľnosti ako základu pre zvýšenie zamestnanosti by mali členské štáty z hľadiska projektovaných nákladov súvisiacich so starnutím populácie 1. dosiahnuť uspokojivé tempo znižovania štátneho dlhu na posilnenie verejných financií, 2. zreformovať a obnoviť systémy penzijného, sociálneho a zdravotného zabezpečenia na zabezpečenie ich finančnej životaschopnosti, sociálnej primeranosti a dostupnosti a 3. prijať opatrenia na zvýšenie účasti na trhu práce a ponuky pracovných síl, najmä medzi ženami, mladými a staršími pracovníkmi, a podporovať celoživotný prístup k práci, aby sa zvýšil počet odpracovaných hodín v hospodárstve. Pozri tiež integrované usmernenie „Podpora celoživotného prístupu k práci“ (č. 18 a 4, 19, 21).

Podporovať účinné pridelovanie zdrojov zamerané na rast a zamestnanosť

Dobre navrhnuté daňové a výdavkové systémy, ktoré podporujú účinné pridelovanie zdrojov, sú nevyhnutným predpokladom toho, aby verejný sektor plne napomáhal rastu a zamestnanosti bez nepriaznivého vplyvu na ciele hospodárskej stability a trvalej udržateľnosti. To možno dosiahnuť presmerovaním výdavkov v prospech kategórií zvyšujúcich rast, ako je výskum a vývoj, fyzická infraštruktúra, environmentálne neškodné technológie, ľudský kapitál a znalosti. Členské štáty môžu pomôcť aj pri regulácii ostatných výdavkových kategórií používaním výdavkových pravidiel, výkonovým rozpočtovaním a zavedením hodnotiacich mechanizmov, aby sa zabezpečila správnosť prípravy jednotlivých reformných opatrení a celkových reformných balíkov. Hlavnou prioritou hospodárstva EÚ je zabezpečiť, aby daňové štruktúry a ich interakcia so systémami zabezpečenia podporovali vyšší potenciál rastu prostredníctvom vyššej zamestnanosti a investícií.

Usmernenie č. 3. V záujme podpory účinného pridelovania zdrojov zameraného na rast a zamestnanosť by členské štáty mali, bez toho, aby boli dotknuté usmernenia o hospodárskej stabilite a trvalej udržateľnosti, presmerovať zloženie verejných výdavkov v prospech kategórií zvyšujúcich rast v súlade s Lisabonskou stratégiou, prispôsobiť daňovú štruktúru na zvýšenie potenciálu rastu, zabezpečiť zavedenie mechanizmov hodnotenia vzťahu medzi verejnými výdavkami a dosahovaním cieľov politik a zabezpečiť celkovú jednotnosť reformných balíkov. Pozri aj integrované usmernenie „V záujme podpory trvalo udržateľného využívania zdrojov a posilnenia vzájomnej podpory medzi ochranou životného prostredia a rastom“ (č. 11).

Zabezpečiť, aby vývoj miezd prispieval k rastu a stabilite a dopĺňal štrukturálne reformy

Vývoj miezd môže prispievať k stabilným makroekonomickým podmienkam a súboru politik priaznivému pre zamestnanosť, ak je zvyšovanie reálnych miezd zo strednodobého hľadiska v súlade s príslušnou mierou rastu produktivity a s mierou ziskovosti, ktorá umožňuje investície zvyšujúce produktivitu, kapacitu a zamestnanosť. Vyžaduje si to, aby dočasné faktory, ako napríklad výkyvy produktivity spôsobené cyklickým faktormi alebo jednorazové zvýšenia celkovej miery inflácie, nespôsobili neudržateľný trend rastu miezd a aby vývoj miezd zohľadňoval podmienky na miestnych trhoch práce.

Vzhľadom na pokračujúci tlak na zvyšovanie cien ropy a surovín je potrebná obozretnosť z hľadiska vplyvu úrovne miezd a zvyšovania nákladov súvisiacich s pracovnou silou na cenovú konkurencieschopnosť. Víta sa skutočnosť, že tento druhotný účinok zatiaľ nebol pozorovaný. Tieto záležitosti je potrebné zohľadniť pri pokračujúcom dialógu a pri výmene informácií medzi menovými a fiškálnymi orgánmi a sociálnymi partnermi prostredníctvom makroekonomického dialógu.

Usmernenie č. 4. V záujme zabezpečenia toho, aby vývoj miezd prispieval k makroekonomickej stabilite a rastu, a zvýšenia prispôsobivosti by členské štáty mali presadzovať vhodné rámcové podmienky pre systémy kolektívneho vyjednávania o mzdách, pričom by mali plne rešpektovať úlohu sociálnych partnerov, aby sa zo strednodobého hľadiska presadzoval súlad vývoja nominálnych miezd a nákladov súvisiacich s pracovnou silou s cenovou stabilitou a vývojom produktivity, pričom je potrebné zohľadniť rozdiely v zručnostiach a podmienkach na miestnom trhu práce. Pozri tiež integrované usmernenie „Zabezpečenie vývoja nákladov na pracovnú silu a mechanizmov stanovovania miezd, ktoré podporujú zamestnanosť“ (č. 22).

Presadzovať zosúladené makroekonomické a štrukturálne politiky a politiky zamestnanosti

Úlohou silných makroekonomických politik je vytvoriť podmienky naklonené tvorbe pracovných miest a rastu. Štruk-

turálne reformy, ktoré sú v krátkodobom a strednodobom horizonte v súlade so stabilnými fiškálnymi pozíciami, sú nevyhnutné na zvyšovanie produktivity a zamestnanosti v strednodobom horizonte, a tým vedú k plnej realizácii a posilňovaniu rastového potenciálu. Prispievajú tiež k fiškálnej udržateľnosti, makroekonomickej stabilite a odolnosti voči náhlym zmenám. Vhodné makroekonomické politiky sú zároveň kľúčom k plnému využívaniu výhod štrukturálnych reforiem z hľadiska rastu a zamestnanosti. Hlavnou črtou celkovej ekonomickej stratégie členských štátov je zabezpečiť, aby mali jednotný súbor štrukturálnych politik, ktoré podporujú makroekonomický rámec, a naopak. Trhové reformy by v prvom rade mali zlepšiť celkovú prispôbivosť a pružnosť hospodárstiev pri zmenách cyklických hospodárskych podmienok a tiež dlhodobějších trendov, ako je napríklad globalizácia a technologický vývoj. V tomto smere by sa malo presadzovať úsilie zamerané na reformu daňového systému a systému zabezpečenia, aby sa oplatilo pracovať a aby sa zabránilo prípadným odradzujúcim aspektom účasti na trhu práce.

Usmernenie č. 5. V záujme podpory väčšej jednotnosti medzi makroekonomickými a štrukturálnymi politikami a politikami zamestnanosti by mali členské štáty presadzovať reformy trhu práce a trhu výrobkov, ktoré zároveň zvyšujú potenciál rastu, a podporovať makroekonomický rámec zvyšovaním pružnosti, mobility a prispôbivosti trhu práce a trhu výrobkov v súvislosti s globalizáciou, technologickým pokrokom, zmenou dopytu a cyklickými zmenami. Členské štáty by mali najmä dodať nový impulz daňovým reformám a reformám systémov zabezpečenia, aby sa zlepšili stimuly a aby sa oplatilo pracovať; zvýšiť prispôbivosť trhov práce, ktoré by mali spájať pružnosť zamestnania s istotou, a zlepšiť zamestnateľnosť investovaním do ľudského kapitálu. Pozri tiež integrované usmernenie „Podpora pružnosti v spojení s istotou zamestnania a zníženie segmentácie trhu práce s prihliadaním na úlohu sociálnych partnerov“ (č. 21 a č. 19).

A.2. Zabezpečenie dynamickej a fungujúcej eurozóny

V eurozóne je potreba dosiahnutia vyššieho rastu a zamestnanosti osobitne naliehavá vzhľadom na jej nedávny hospodársky útlm a nízku úroveň potenciálneho rastu, ktorá dosahuje približne 2 % (odhady Komisie). Komisia vo svojej poslednej jarnej prognóze po preskúmaní znížila svoju predpoveď úrovne rastu v eurozóne v roku 2005 na 1,6 %. V eurozóne sa môže zvýšiť hospodárska divergencia z hľadiska rastu, vnútorného dopytu a inflačných tlakov. Spomalenie hospodárskeho rastu v eurozóne v druhej polovici minulého roka možno pripísať vonkajším faktorom – vysokým a kolísavým cenám ropy, klesajúcemu tempu rastu svetového obchodu a zhodnocovaniu eura – ako aj vnútornej strnulosti. Pokiaľ ide o vonkajšie faktory, nepriaznivý vývoj cien ropy a pretrvávajúca globálna nerovnováha naďalej predstavujú nezabídnuteľné negatívne riziko.

V eurozóne došlo predovšetkým k útlmu domáceho dopytu, pričom súkromná spotreba aj investície boli v roku 2004 výrazne nižšie ako hodnoty za EÚ-25 ako celok. Zdá sa, že útlm súkromnej spotreby pramení z pretrvávajúcich obáv, najmä v súvislosti s pracovnými vyhliadkami (keďže nezamestnanosť sa naďalej pohybuje okolo 9 %), ako aj s platovými vyhliadkami v strednodobom horizonte. Úroveň dôvery a nedostatok trvalého zlepšovania na strane spotreby naďalej nepriaznivo ovplyvňujú investície.

Úlohou eurozóny je zabezpečiť realizáciu súčasného potenciálu rastu a v priebehu času svoj potenciál rastu ešte zvýšiť. To možno najlepšie dosiahnuť makroekonomickými politikami orientovanými na rast a stabilitu a komplexnými štrukturálnymi reformami. Obe sú pre členské štáty eurozóny a ERMII tiež mimoriadne dôležité, pretože majú výrazný vplyv na ich schopnosť primerane sa prispôsobiť náhlym zmenám s nerovnomerným vplyvom, a teda na hospodársku odolnosť eurozóny ako celku. Hospodárske výsledky jednotlivých členských štátov eurozóny a nimi presadzované politiky majú vplyv na spoločné hodnoty, ako napríklad výmenný kurz eura, cenovú stabilitu úrokových sadzieb a vyrovnávanie rozdielov v rámci eurozóny. Z tohto všetkého vyplýva potreba účinnej koordinácie politik v EÚ aj v eurozóne na účely zvýšenia potenciálu rastu a výkonnosti.

Absencia vnútroštátnych politik v oblasti úrokových sadzieb a výmenných kurzov prináša tiež zvýšenú potrebu dosiahnuť a udržať v priebehu cyklu stabilné rozpočtové pozície, ktoré zabezpečia dostatočnú rozpočtovú rezervu na stlmenie vplyvu cyklických fluktuácií alebo náhlych hospodárskych zmien s nerovnomerným vplyvom. Štrukturálne politiky, ktoré podporujú bezproblémové úpravy cien a miezd, sú dôležité na zabezpečenie toho, aby boli členské štáty eurozóny schopné rýchlo sa prispôsobiť náhlym zmenám (ako napr. súčasná náhla zmena ceny ropy), a na pomoc pri predchádzaní neopodstatneným inflačným zmenám. V tomto ohľade sú mimoriadne dôležité politiky, ktoré zvyšujú schopnosť trhov práce reagovať na podnety podporovaním rozsiahlej účasti na trhu práce, pracovnej a geografickej mobility a tvorby miezd, spoločne s vhodnými reformami trhu výrobkov.

Z krátkodobého hľadiska je potrebné, aby súbor politik v eurozóne podporoval hospodárske oživenie a súčasne dbal na dlhodobú udržateľnosť a stabilitu. V súčasnej situácii je potrebné, aby tento súbor politik podporil dôveru spotrebiteľov a investorov, s čím súvisí aj potreba naďalej dbať na strednodobú stabilitu. Rozpočtová politika musí na jednej strane zabezpečiť fiškálny stav, ktorý je v súlade s potrebou pripraviť sa na vplyv starnutia populácie, a na strane druhej dosiahnuť také zloženie verejných výdavkov a výnosov, ktoré podporuje hospodársky rast.

Na to, aby eurozóna prispievala k medzinárodnej hospodárskej stabilite a lepšie zastupovala svoje hospodárske záujmy, musí naplno plniť svoju úlohu v medzinárodnej spolupráci v oblasti menovej a hospodárskej politiky. Aj keď stabilné predsedníctvo

euroskupiny pomáha koordinovať postoje členov eurozóny, vonkajšie zastúpenie eurozóny je potrebné zlepšiť na základe rámca viadenskej dohody z 11. a 12. decembra 1998, aby mohla eurozóna zohrávať vedúcu strategickú úlohu pri vývoji globálneho hospodárskeho systému.

Usmernenie č. 6: V záujme prispenia k dynamickej a fungujúcej EMÚ musia členské štáty eurozóny zabezpečiť lepšiu koordináciu svojich hospodárskych a rozpočtových politik, najmä 1. venovať osobitnú pozornosť fiškálnej udržateľnosti svojich verejných financií v plnom súlade s Paktom stability a rastu; 2. prispievať k súboru politik, ktorý podporuje hospodárske oživenie a je v súlade s cenovou stabilitou, čím z krátkodobého hľadiska zvyšuje dôveru obchodníkov a spotrebiteľov a súčasne je v súlade s dlhodobou udržateľným rastom; 3. presadzovať štrukturálne reformy, ktoré zvýšia dlhodobý potenciálny rast eurozóny a zlepšia jej produktivitu, konkurencieschopnosť a hospodárske prispôbenie sa nerovnomerným náhlym zmenám, pričom osobitnú pozornosť je potrebné venovať politikám zamestnanosti; a 4. zabezpečiť, aby bol vplyv eurozóny v globálnom hospodárskom systéme porovnateľný s jej hospodárskym významom.

ODDIEL B

MIKROEKONOMICKÉ REFORMY NA ZVÝŠENIE POTENCIÁLU RASTU EURÓPY

Štrukturálne reformy sú nevyhnutné na zvýšenie potenciálu rastu EÚ a podporu makroekonomickej stability, pretože zvyšujú efektívnosť a prispôbovosť európskeho hospodárstva. Rast produktivity podporuje hospodárska súťaž, investície a inovácie. Na zvýšenie potenciálu rastu Európy je potrebné dosiahnuť pokrok v tvorbe pracovných miest, ako aj v raste produktivity. Od polovice 90-tych rokov sa rast produktivity v EÚ výrazne spomalil. Toto spomalenie je čiastočne spôsobené zvýšeným zamestnávaním pracovníkov s nízkou kvalifikáciou. Zvrátenie tohto trendu je však pre Úniu veľkou výzvou, najmä z hľadiska starnutia jej obyvateľstva. Odhaduje sa, že samotné starnutie obyvateľstva zníži súčasnú mieru potenciálneho rastu takmer o polovicu. Na udržanie a zvyšovanie životnej úrovne v budúcnosti a na zabezpečenie vysokej úrovne sociálnej ochrany je preto nevyhnutné zrýchlenie rastu produktivity a zvýšenie počtu odpracovaných hodín.

B.1 Znalosti a inovácie – motory trvalo udržateľného rastu

Znalosti získané prostredníctvom investícií do výskumu a vývoja, procesu inovácie a vzdelávania predstavujú rozhodujúci faktor podpory dlhodobého rastu. Politiky zamerané na zvýšenie investícií do znalostí a posilnenie inovačnej kapacity hospodárstva EÚ sú základom lisabonskej stratégie pre rast a zamestnanosť. Z tohto dôvodu sa budú celoštátne a regionálne programy v zvýšenej miere zameriavať na investície do týchto oblastí v súlade s lisabonskými cieľmi.

Zvýšiť a zlepšiť investície do výskumu a vývoja na účely vytvorenia európskeho priestoru znalostí

Výskum a vývoj ovplyvňuje hospodársky rast rôznymi kanálmi: po prvé, môže prispieť k tvorbe nových trhov alebo výrobných postupov; po druhé, môže viesť k postupnému zlepšovaniu existujúcich výrobkov a výrobných postupov a po tretie, zvyšuje schopnosť krajiny prijímať nové technológie.

EÚ v súčasnosti vynakladá na výskum a vývoj približne 2 % HDP (hoci táto úroveň sa v jednotlivých členských štátoch pohybuje od menej ako 0,5 % do viac ako 4 % HDP), čo sotva prevyšuje úroveň v čase začatia Lisabonskej stratégie. Navyše len približne 55 % výdavkov na výskum v EÚ financuje podnikateľský sektor. Nízka úroveň súkromných investícií do výskumu a vývoja sa označuje za jednu z hlavných príčin rozdielu v úrovni inovácie medzi EÚ a USA. Potrebný je rýchlejší pokrok smerom k splneniu spoločného cieľa EÚ, ktorým je zvýšenie investícií do výskumu na 3 % HDP. Členské štáty sa vyzývajú, aby vo svojich vnútroštátnych lisabonských programoch uvádzali svoje ciele týkajúce sa výdavkov na výskum a vývoj na roky 2008 a 2010 a opatrenia na ich dosiahnutie. Hlavnou úlohou je zriadiť pre spoločnosti rámcové podmienky, nástroje a stimuly na investovanie do výskumu.

Je potrebné zefektívniť verejné výdavky na výskum a zlepšiť prepojenia medzi verejným výskumom a súkromným sektorom. Mali by sa posilniť centrá a siete excelentnosti, celkovo lepšie využívať mechanizmy verejnej podpory na posilnenie inovácie v súkromnom sektore a zabezpečiť vyššia účinnosť verejných investícií a modernizácia riadenia výskumných ústavov a univerzít. Je tiež nevyhnutné zabezpečiť, aby spoločnosti pôsobili v konkurenčnom prostredí, pretože hospodárska súťaž prestavuje významný stimul pre výdavky súkromného sektora na inováciu. Okrem toho je potrebné vynaložiť veľké úsilie na zvýšenie počtu a kvality výskumných pracovníkov pôsobiacich v Európe, najmä získaním väčšieho počtu študentov pre vedecké, technické a inžinierske disciplíny a podporovaním kariérneho rastu a medzinárodnej a medzisektorovej mobility výskumníkov, ako aj odstraňovaním prekážok mobility výskumných pracovníkov a študentov.

Medzinárodný rozmer výskumu a vývoja by sa mal posilniť z hľadiska spoločného financovania, rozvoja kritického množstva na úrovni EÚ v hlavných oblastiach náročných na finančné prostriedky a prostredníctvom odstraňovania prekážok mobility výskumných pracovníkov a študentov.

Usmernenie č. 7. V záujme zvýšenia a zlepšenia investícií do výskumu a vývoja, najmä zo strany súkromných podnikov, sa celkový cieľ na rok 2010 na úrovni 3 % HDP potvrdí s primeraným rozdelením medzi súkromné a verejné investície, pričom členské štáty vymedzia osobitné čiastkové úrovne. Členské štáty by mali ďalej rozvíjať súbor opatrení vhodných na posilnenie výskumu a vývoja, najmä výskumu a vývoja v podnikateľskom sektore, prostredníctvom: 1. zlepšených rámcových podmienok a zabezpečenia toho, aby spoločnosti pôsobili v dostatočne konkurenčnom a atraktívnom prostredí; 2. účinnejších a efektívnejších verejných výdavkov na výskum a vývoj a rozvíjajúce sa partnerstvá verejného a súkromného sektora; 3. rozvoja a posilňovania centier excelentnosti vzdelávacích a výskumných inštitúcií v členských štátoch, ako aj prípadného vytvárania nových a zlepšovania spolupráce a prevodu technológií medzi verejnými výskumnými ústavmi a súkromnými podnikmi; 4. rozvoja a lepšieho využívania stimulov na motivovanie súkromného výskumu a vývoja; 5. modernizácie riadenia výskumných ústavov a univerzít; 6. zabezpečenia dostatočnej ponuky kvalifikovaných výskumných pracovníkov získaním väčšieho počtu študentov pre vedecké, technické a inžinierske disciplíny a podporou kariérneho rastu a európskej, medzinárodnej, ako aj medzisektorovej mobility výskumníkov a vývojových pracovníkov.

Podporovať inováciu

Dynamika európskeho hospodárstva v rozhodujúcej miere závisí od jeho inovačnej schopnosti. Je potrebné, aby sa uplatňovali rámcové hospodárske podmienky pre inováciu. To predpokladá fungujúci finančný trh a trh výrobkov, ako aj účinné a dostupné prostriedky na uplatňovanie práv duševného vlastníctva. Inovácie na trh často zavádzajú nové podniky, ktoré sa môžu stretávať s veľkými ťažkosťami pri získaní finančných prostriedkov. Opatrenia na stimuláciu zakladania a rastu inovačných podnikov vrátane zlepšenia prístupu k finančným prostriedkom by preto mali podporiť inovačnú činnosť. Rozširovanie technológií a politiky na lepšie prepojenie vnútroštátnych inovačných a vzdelávacích systémov možno podporiť rozvojom inovačných centier a sietí, ako aj službami na podporu inovácií zameranými na malé a stredné podniky. Odovzdávanie znalostí prostredníctvom mobility výskumníkov, priamych zahraničných investícií (PZI) alebo dovozu technológií je prospešné najmä pre zaostávajúce krajiny a regióny.

Usmernenie č. 8: V záujme podpory všetkých foriem inovácie by sa mali členské štáty zamerať na: 1. zlepšenie služieb na podporu inovácií, najmä v oblasti šírenia a v oblasti prevodu technológií; 2. vytváranie a rozvoj inovačných centier, sietí a inkubátorov, v rámci ktorých sa skontaktujú univerzity, výskumné ústavy a podniky, a to aj na regionálnej a miestnej úrovni, čo prispeje k vyrovnaniu technologických rozdielov medzi regiónmi. 3. podporu cezhraničného odovzdávania znalostí vrátane znalostí z priamych zahraničných investícií; 4. podporu verejného obstarávania inovačných výrobkov a služieb; 5. lepší prístup k domácim a medzinárodným finančným prostriedkom a 6. účinné a dostupné prostriedky uplatňovania práv duševného vlastníctva.

Šírenie informačných a komunikačných technológií (IKT) v súlade s cieľmi a činnosťami pripravovanej iniciatívy i2010 je taktiež významným prostriedkom zlepšovania produktivity a následne aj hospodárskeho rastu. EÚ nie je schopná v plnej miere zužitkovať výhody zvýšenej výroby a využívania informačných a komunikačných technológií (IKT). Je to dôsledkom stále nedostatočných investícií do IKT, inštitucionálnych obmedzení a organizačných problémov súvisiacich s prijímaním IKT. Technologická inovácia v konečnom dôsledku závisí od hospodárskeho prostredia, ktoré podporuje rast. V tejto súvislosti možno využitím rozumnej logistiky účinne zabezpečiť, aby náklady v európskych výrobných podnikoch zostali konkurencieschopné. V tomto smere je dôležitý aj otvorený a konkurenčný trh elektronickej komunikácie.

Usmernenie č. 9. V záujme podpory šírenia a účinného využívania IKT a budovania plne otvorenej informačnej spoločnosti by členské štáty mali: 1. podporovať rozsiahle využívanie IKT vo verejných službách, v malých a stredných podnikoch a domácnostiach; 2. stanoviť potrebný rámec pre súvisiace zmeny v organizácii práce v hospodárstve; 3. presadzovať výraznú účasť európskeho priemyslu v kľúčových oblastiach IKT; 4. podporovať rozvoj silných odvetví informačných a komunikačných technológií a obsahu a fungujúce trhy; 5. zaisťiť zabezpečenie sietí a informácií, ako aj konvergenciu a interoperabilitu, aby sa vytvoril informačný priestor bez hraníc; 6. podporiť zavádzanie širokopásmových sietí, okrem iných aj v regiónoch so slabým pokrytím, aby sa rozvíjala znalostná ekonomika. Pozri tiež integrované usmernenie „Podpora pružnosti v spojení s istotou zamestnania a zníženie segmentácie trhu práce s prihliadaním na úlohu sociálnych partnerov“ (č. 21).

Posilniť konkurenčné výhody európskej priemyselnej základne

Nedávne spomalenie rastu produktivity EÚ čiastočne súvisí s ťažkosťami EÚ pri preorientovaní svojho hospodárstva na nové odvetvia s vyšším rastom produktivity.

Na posilnenie a udržanie si svojho čelného postavenia v hospodárskej a technologickej oblasti musí Európa zvýšiť svoju schopnosť rozvíjať a predávať nové technológie vrátane IKT. Mali by sa analyzovať a využívať prínosy spolupráce pri spoločnom riešení výskumných, regulačných a finančných problémov na európskej úrovni v prípadoch, ak členské štáty nemôžu z dôvodu veľkosti alebo rozsahu vyriešiť poruchy trhu samostatne. EÚ sa stále nepodarilo plne realizovať svoj technologický potenciál. Zužitkovaniu tohto potenciálu pomôže združovanie európskej excelentnosti a rozvoj partnerstiev medzi verejnou a súkromnou sférou, ako aj spolupráca medzi členskými štátmi, pri ktorých sú výhody pre spoločnosť väčšie ako pre súkromný sektor.

Usmernenie č. 10. V záujme posilnenia konkurenčných výhod svojej priemyselnej základne potrebuje Európa na svojom území pevnú priemyselnú štruktúru. Nevyhnutné presadzovanie modernej a aktívnej priemyselnej politiky znamená posilňovanie konkurenčných výhod priemyselnej základne, okrem iného aj prispievaním k atraktívnym rámcovým podmienkam pre výrobu i služby, a súčasne zabezpečenie komplementarity tejto činnosti na národnej, nadnárodnej a európskej úrovni, by členské štáty mali: 1. začať určením faktorov pridanej hodnoty a konkurencieschopnosti v kľúčových priemyselných odvetviach a riešením problémov súvisiacich s globalizáciou, 2. zamerať sa aj na rozvoj nových technológií a trhov. a) To znamená najmä snahu podporovať nové technologické iniciatívy založené na partnerstvách medzi verejným a súkromným sektorom a spoluprácu medzi členskými štátmi, ktoré pomáhajú odstraňovať prirodzené poruchy trhu. b) Taktiež to znamená vytváranie a rozvoj sietí regionálnych alebo miestnych zoskupení na území EÚ, v ktorých zohrávajú dôležitejšiu úlohu malé a stredné podniky. Pozri aj integrované usmernenie „Lepšie prispôbenie sa potrebám trhu práce“ (č. 20).

Podporovať trvalo udržateľné využívanie zdrojov

Trvalý úspech Únie závisí aj od riešenia okruhu problémov týkajúcich sa zdrojov a životného prostredia, ktoré budú v prípade zanedbania pôsobiť ako brzda ďalšieho rastu. V tejto súvislosti nedávny a očakávaný vývoj cien ropy zdôrazňuje naliehavosť otázky energetickej efektívnosti. Politika zameraná na energetickú účinnosť je dôležitá na zníženie citlivosti európskeho hospodárstva na výkyvy cien ropy. Ďalším odkladaním riešenia týchto problémov by vzrástli hospodárske náklady na prijatie potrebných opatrení. Patria sem napríklad opatrenia na racionálnejšie využívanie zdrojov. Opatrenia v tejto oblasti budú potrebné aj na riešenie problému klimatických zmien. V tejto súvislosti je dôležité, aby členské štáty obnovili úsilie o splnenie záväzkov podľa Kjótskeho protokolu. Členské štáty by mali najmä pokračovať v boji proti klimatickým zmenám, aby zabránili vzostupu globálnej teploty o viac ako 2 °C nad hodnoty z obdobia pred rozvojom priemyslu, a zároveň ekonomickým spôsobom uplatňovať ciele podľa Kjótskeho protokolu. Vzhľadom na význam biologickej rozmanitosti pre určité hospodárske odvetvia by mali členské štáty plniť záväzok zastaviť do roku 2010 ubúdanie biologickej rozmanitosti, a to najmä začleňovaním tejto požiadavky do ostatných politík. Kľúčovú úlohu v tejto súvislosti zohráva využívanie trhových nástrojov, ktoré zabezpečia, aby ceny lepšie odzrkadľovali škody na životnom prostredí a spoločenské náklady. Presadzovanie vývoja a využívania ekologických technológií, ekologizácia verejného obstarávania s osobitným zreteľom na malé a stredné podniky a odstránenie ekologicky škodlivých dotácií môžu spoločne s inými politickými nástrojmi zlepšiť výsledky dotknutých odvetví v oblasti inovácie a zlepšiť ich mieru prispievania k trvalo udržateľnému rozvoju. Spoločnosti v EÚ patria napríklad medzi popredné svetové subjekty vo vývoji nových technológií obnovy energie. Najmä v súvislosti s pretrvávajúcim tlakom na zvyšovanie cien energie a narastajúcimi hrozbami pre podnebie je dôležité presadzovať zlepšenia energetickej účinnosti, ktoré podporujú rast i trvalo udržateľný rozvoj.

Usmernenie č. 11. V záujme podpory trvalo udržateľného využívania zdrojov a posilnenia vzájomnej podpory medzi ochranou životného prostredia a rastom by sa členské štáty mali: 1. prednostne venovať energetickej účinnosti a kogenerácii, rozvoju trvalo udržateľných foriem energie (vrátane obnoviteľných) a rýchlemu rozšíreniu ekologických a ekologicky účinných technológií a) na jednej strane v rámci vnútorného trhu, najmä v oblasti dopravy a energetiky, okrem iného na účely zníženia citlivosti európskeho hospodárstva na výkyvy cien ropy, b) na strane druhej smerom k zvyšku sveta, ako priestoru so značným vývozným potenciálom; 2. podporovať rozvoj prostriedkov internalizácie vonkajších environmentálnych nákladov a odčleňovania hospodárskeho rastu od poškodzovania životného prostredia. Uplatňovanie týchto priorit by malo byť v súlade s existujúcimi právnymi predpismi Spoločenstva a s činnosťami a nástrojmi navrhovanými v Akčnom pláne pre environmentálne technológie (ETAP), okrem iného prostredníctvom a) využívania trhových nástrojov, b) rizikového kapitálu a financovania výskumu a vývoja, c) presadzovania trvalo udržateľnej výroby a spotreby vrátane ekologizácie verejného obstarávania, d) venovania osobitnej pozornosti malým a stredným podnikom a e) reformy dotácií, ktoré majú výrazne negatívny vplyv na životné prostredie a ktoré nie sú v súlade s trvalo udržateľným rozvojom, na účely ich postupného odstránenia; 3. vzhľadom na význam biologickej rozmanitosti pre určité hospodárske odvetvia presadzovať cieľ, ktorým je zastaviť do roku 2010; ubúdanie biologickej rozmanitosti, a to najmä začleňovaním tejto požiadavky do ostatných politík. 4. pokračovať v boji proti klimatickým zmenám a súčasne hospodárnym spôsobom uplatňovať ciele podľa Kjótskeho protokolu, najmä vo vzťahu k malým a stredným podnikom. Pozri aj integrované usmernenie „V záujme podpory účinného pridelovania zdrojov zameraného na rast a zamestnanosť“ (č. 3).

Napriek všeobecnému uznávaniu potenciálnych výhod jednotného európskeho trhu zostáva miera transponovania smerníc vnútorného trhu prekvapivo nízka. Smernice sa navyše často nevykonávajú alebo neuplatňujú správne, čo dokumentuje vysoký počet konaní iniciovaných Komisiou vo veci porušenia predpisov. Je potrebné, aby členské štáty vo väčšej miere spolupracovali navzájom, ako aj s Komisiou s cieľom zabezpečiť, aby ich občania a podnikateľské subjekty pocítili všetky výhody právnych predpisov pre vnútorný trh. Značný priestor na ďalšie zlepšenie je napríklad v oblasti postupov verejného obstarávania. Signálom takéhoto zlepšenia by bol zvýšený podiel verejne oznamovaných verejných obstarávaní. Okrem toho by otvorenejšie obstarávanie prinieslo členským štátom významné rozpočtové úspory.

Usmernenie č. 12. V záujme rozšírenia a prehĺbenia vnútorného trhu by členské štáty mali: 1. urýchliť transponovanie smerníc vnútorného trhu; 2. prednostne sa venovať prísnejšiemu a lepšiemu uplatňovaniu právnych predpisov vnútorného trhu; 3. odstrániť zostávajúce prekážky cezhraničnej činnosti; 4. účinne uplatňovať pravidlá EÚ pre verejné obstarávanie; 5. presadzovať plne funkčný vnútorný trh služieb a súčasne zachovať európsky sociálny model; 6. zrýchliť integráciu finančného trhu trvalým a súvislým vykonávaním a uplatňovaním Akčného plánu pre finančné služby. Pozri aj integrované usmernenie „Lepšie prispôbenie sa potrebám trhu práce“ (č. 20).

B.2. Zvýšenie investičnej a pracovnej príťažlivosti Európy

Príťažlivosť Európskej únie ako miesta na investície závisí okrem iného od veľkosti a otvorenosti jej trhov, jej regulačného prostredia, kvality jej pracovnej sily a jej infraštruktúry.

Rozšíriť a prehĺbiť vnútorný trh

Hoci je vnútorný trh tovarov relatívne dobre integrovaný, trhy služieb zostávajú v Európe z právneho hľadiska alebo *de facto* dosť fragmentované a mobilita pracovnej sily nízka. Na podporu rastu a zamestnanosti a posilnenie konkurencieschopnosti musí byť vnútorný trh služieb plne funkčný a zároveň sa musí zachovať európsky sociálny model. Európska Rada požiadala o vynaloženie maximálneho úsilia v rámci legislatívneho procesu na účely zabezpečenia širokého konsenzu pre posun k jednotnému trhu služieb. Výrazne zvýšiť účinnosť by pomohlo aj odstránenie prekážok cezhraničných činností. Na záver, úplná integrácia finančných trhov by zvýšila produktivitu a zamestnanosť tým, že by umožnila účinnejšie pridelovanie kapitálu a vytvorila lepšie podmienky na financovanie podnikateľskej činnosti.

Zabezpečiť otvorené a konkurenčné trhy v Európe a mimo nej

Otvorené globálne hospodárstvo ponúka nové príležitosti na stimulovanie rastu a konkurencieschopnosti v európskom hospodárstve. Politika hospodárskej súťaže zohrávala kľúčovú úlohu pri zabezpečovaní rovnakých podmienok pre firmy v EÚ a môže byť tiež nápomocná pri skúmaní širšieho regulačného rámca v okolí trhov s cieľom presadzovať podmienky, ktoré firmám umožnia účinnú hospodársku súťaž. Pokrok v otvorení európskych trhov hospodárskej súťaži možno dosiahnuť znížením všeobecnej úrovne zostávajúcej štátnej pomoci. Tento krok musí sprevádzať presunutie zostávajúcej štátnej pomoci v prospech určitých horizontálnych cieľov. K pokroku v tomto smere by malo viesť preskúmanie pravidiel štátnej pomoci.

Obzvlášť účinným nástrojom na podporu hospodárskej súťaže sú štrukturálne reformy, ktoré uľahčujú vstup na trh. Osobitne dôležité budú na trhoch, ktoré boli v minulosti chránené pred hospodárskou súťažou v dôsledku protikonkurenčného správania, existencie monopolov, nadmernej regulácie (napríklad povolenia, licencie, požiadavky na minimálny kapitál, právne prekážky, otváracie hodiny obchodov, regulované ceny atď. môžu brániť rozvoju účinného konkurenčného prostredia) alebo v dôsledku ochrany trhu.

Vykonávanie už dohodnutých opatrení na sprístupnenie sieťových odvetví hospodárskej súťaži (v oblastiach elektrickej energie a plynu, dopravy, telekomunikácií a poštových služieb) by malo navyše pomôcť zabezpečiť celkovo nižšie ceny a väčší výber a súčasne garantovať poskytovanie služieb všeobecného hospodárskeho záujmu všetkým občanom. Orgány hospodárskej súťaže a regulácie by mali zabezpečiť hospodársku súťaž na liberalizovaných trhoch. Zároveň musí byť garantované uspokojivé poskytovanie kvalitných služieb všeobecného hospodárskeho záujmu za prijateľné ceny.

Vonkajšia otvorenosť pre obchod a investície aj vo viacstrannom kontexte, ktorá sa prejavuje zvyšovaním vývozu i dovozu, je významnou vzpruhou rastu a zamestnanosti, a preto môže posilniť uskutočňovanie štrukturálnej reformy. Pre európske hospodárstvo je nesmierne dôležitý otvorený a silný systém pravidiel globálneho obchodu. Úspešné uzavretie ambicióznejšej a vyváženejšej dohody v rámci dauhaského kola rokovaní, ako aj príprava dvojstranných a regionálnych dohôd o voľnom obchode by mali prispieť k ďalšiemu otvoreniu trhov pre obchod a investície a tým aj k zvyšovaniu potenciálneho rastu.

Usmernenie č. 13. V záujme zabezpečenia otvorených a konkurenčných trhov v Európe a mimo nej a využitia prínosov globalizácie by sa členské štáty mali prioritne zamerať na: 1. odstránenie regulačných, obchodných a iných prekážok, ktoré neprímerane bránia hospodárskej súťaži; 2. účinnejšie uplatňovanie politiky hospodárskej súťaže; 3. selektívne sledovanie trhov orgánmi hospodárskej súťaže a regulácie na účely určenia a odstránenia prekážok hospodárskej súťaže a vstupu na trh; 4. zníženie štátnej pomoci, ktorá narušuje hospodársku súťaž; 5. v súlade s pripravovaným rámcom Spoločenstva by sa mali zamerať na presunutie pomoci v prospech určitých horizontálnych cieľov, ako je napríklad výskum, inovácia a optimalizácia ľudského kapitálu, a v prospech riadne určených porúch trhu; 6. presadzovanie vonkajšej otvorenosti aj vo viacstrannom kontexte; 7. úplné vykonanie dohodnutých opatrení na otvorenie sieťových odvetví pre hospodársku súťaž na účely zabezpečenia účinnej hospodárskej súťaže na rozsiahlych európskych integrovaných trhoch. Významnú úlohu v konkurenčnom a dynamickom hospodárstve zároveň zohráva poskytovanie účinných služieb všeobecného hospodárskeho záujmu za prijateľné ceny.

Zlepšiť európsku a vnútroštátnu reguláciu

Regulácia trhu je nevyhnutná na vytvorenie prostredia, v ktorom sa môžu uskutočňovať obchodné transakcie za

konkurencieschopné ceny. Služí aj na nápravu porúch trhu alebo na ochranu účastníkov trhu. Napriek tomu môže súhrnný vplyv regulácií so sebou priniesť značné hospodárske náklady. Preto je nevyhnutné, aby boli právne predpisy dobre navrhnuté a primerané. Kvalita európskeho a vnútroštátneho regulačného prostredia závisí od spoločnej snahy a zodpovednosti na úrovni EÚ i členských štátov.

Členské štáty by pri príprave a revízii právnych predpisov mali systematicky posudzovať náklady a prínosy svojich legislatívnych iniciatív. Mali by zlepšiť kvalitu svojich právnych predpisov a zároveň zachovať ich ciele. To predpokladá konzultácie s príslušnými zainteresovanými subjektmi. V prístupe Komisie k lepšej regulácii sa dôsledne hodnotia hospodárske, sociálne a environmentálne dôsledky nových alebo zrevidovaných právnych predpisov, aby sa určili potenciálne možnosti kompromisu medzi rôznymi cieľmi politik, ako aj synergie medzi nimi. Súčasná regulácia sa navyše posudzuje aj z hľadiska možností zjednodušenia a hodnotí sa jej vplyv na konkurencieschopnosť. Na záver je potrebné spomenúť, že sa pripravuje spoločný prístup k meraniu administratívnych nákladov nových a existujúcich právnych predpisov. Členské štáty by mali zriadiť systémy zjednodušenia existujúcej regulácie. Mali by viesť rozsiahle konzultácie o nákladoch a prínosoch svojich regulačných iniciatív alebo svojej nedostatočnej aktivity, najmä ak so sebou prinášajú možnosť kompromisu medzi rôznymi cieľmi politik. Členské štáty by mali taktiež zabezpečiť, aby sa plne vzážíli príslušné alternatívy regulácie.

Značné zlepšenie regulačného prostredia možno preto dosiahnuť zohľadnením úsporných hľadísk súvisiacich s reguláciou vrátane administratívnych nákladov. To je dôležité najmä pre malé a stredné podniky, ktoré majú zvyčajne len obmedzené zdroje na zvládnutie administratívy, ktorú predpisujú právne predpisy Spoločenstva, ako aj vnútroštátne právne predpisy.

Usmernenie č. 14. V záujme vytvorenia konkurenčnejšieho podnikateľského prostredia a podpory iniciatívnosti súkromného sektora prostredníctvom lepšej regulácie by členské štáty mali: 1. znížiť administratívne zaťaženie podnikov, najmä malých a stredných podnikov a začínajúcich podnikov; 2. zlepšiť kvalitu existujúcich a nových právnych predpisov a súčasne zachovať ich ciele prostredníctvom systematického a dôsledného posudzovania ich hospodárskych, sociálnych (vrátane zdravotných) a environmentálnych vplyvov, pričom je potrebné vzážiť a zlepšiť meranie administratívneho zaťaženia súvisiaceho s reguláciou, ako aj vplyv na konkurencieschopnosť, okrem iného aj vo vzťahu k uplatňovaniu v praxi; 3. podporovať podniky pri rozvoji ich podnikovej sociálnej zodpovednosti.

Európa musí účinnejšie podporovať svoje podnikateľské snahy a potrebuje viac nových firiem ochotných vstupovať do kreatívnych alebo inovačných projektov. Malo by sa podporovať získavanie znalostí o podnikaní všetkými formami vzdelávania a odbornej prípravy a získavanie príslušných zručností. Podnikateľský rozmer by sa mal začleňovať do procesu celoživotného vzdelávania už od školského obdobia. V tomto smere by sa mali podporovať partnerstvá so spoločnosťami. Tvorbu a rast podnikateľských subjektov možno podporiť aj zlepšením prístupu k finančným prostriedkom a posilnením hospodárskych stimulov, okrem iného prijatím daňových systémov, ktoré odmeňujú úspech, znížením nemzdových nákladov na pracovnú silu a znížením administratívneho zaťaženia začínajúcich podnikov, najmä poskytovaním príslušných služieb na podporu podnikania hlavne pre mladých podnikateľov, ako napríklad vytváraním jednorazových kontaktných miest a stimuláciou vnútroštátnych podporných sietí pre podniky. Osobitný dôraz by sa mal klásť na zjednodušenie prevodu vlastníctva a zlepšenie postupov záchranu a reštrukturalizácie, najmä účinnými zákonmi o konkurze.

Usmernenie č. 15. V záujme presadzovania podnikateľskej kultúry a vytvorenia prostredia priaznivého pre malé a stredné podniky by členské štáty mali: 1. zlepšiť prístup k finančným prostriedkom, najmä mikropôžičkám a iným formám rizikového kapitálu, aby sa podporilo vytváranie a rast týchto podnikov; 2. posilniť hospodárske stimuly, okrem iného zjednodušením daňových systémov a znížením nemzdových nákladov na pracovnú silu; 3. posilniť inovačný potenciál malých a stredných podnikov a 4. poskytovať príslušné podporné služby, napríklad vytváraním jednorazových kontaktných miest a stimulovaním vnútroštátnych podporných sietí pre podniky, aby sa podporilo ich vytváranie a rast v súlade s Chartou malých firiem. Členské štáty by mali navyše posilniť podnikateľské vzdelávanie a odbornú prípravu pre malé a stredné podniky. Taktiež by mali zjednodušiť prevod vlastníctva, v prípade potreby zmodernizovať svoje zákony o konkurze a zlepšiť postupy záchranu a reštrukturalizácie. Pozri aj integrované usmernenia „V záujme podpory účinného pridelovania zdrojov zameraného na rast a zamestnanosť“ (č. 3) a „V záujme podpory všetkých foriem inovácie“ (č. 8), č. 23 a 24.

rópske siete pomáhajú podporiť medzinárodný obchod a zvyšujú dynamiku vnútorného trhu znižovaním prepravných nákladov a rozširovaním trhov. Prebiehajúca liberalizácia európskych sieťových odvetví navyše podporuje hospodársku súťaž a prináša zvyšovanie efektívnosti v týchto odvetviach.

Z hľadiska budúcich investícií do európskej infraštruktúry je potrebné za prioritu považovať uskutočnenie 30 prioritných dopravných projektov, ktoré určil Parlament a Rada v dopravných usmerneniach pre Transeurópsku sieť (TEN), uskutočnenie cezhraničných projektov Quick-start pre dopravu, obnoviteľnú energiu a širokopásmové komunikácie a výskum určených na základe Európskej iniciatívy pre rast, ako aj uskutočnenie dopravných projektov podporovaných z Kohézneho fondu. Taktiež je potrebné riešiť problémy oblastí s prehustenou infraštruktúrou v krajinách. Vhodné systémy tvorby cien infraštruktúry môžu prispieť k efektívnemu využívaniu infraštruktúry a vytvoreniu trvalo udržateľnej rovnováhy rôznych foriem.

Usmernenie č. 16. V záujme rozšírenia, zlepšenia a prepojenia európskej infraštruktúry a dokončenia prioritných cezhraničných projektov s osobitným cieľom dosiahnuť vyššiu integráciu vnútroštátnych trhov v rámci rozšírenej EÚ by členské štáty mali: 1. vytvoriť primerané podmienky pre dopravnú, energetickú a informačno-komunikačnú infraštruktúru, ktoré účinne využívajú zdroje, a prioritne pre tú infraštruktúru, ktorá je súčasťou transeurópskych sietí, doplnením mechanizmov Spoločenstva, okrem iného v cezhraničných oblastiach a okrajových regiónoch, čo predstavuje nevyhnutnú podmienku úspešného otvorenia sieťových odvetví pre hospodársku súťaž; 2. zväziť vytváranie partnerstiev medzi verejným a súkromným sektorom; 3. zväziť primeranosť systémov tvorby cien infraštruktúry, aby sa zabezpečilo účinné využívanie infraštruktúr a vytvorenie trvalo udržateľnej rovnováhy rôznych foriem, pričom je potrebné klásť dôraz na technologický posun a inováciu a v plnej miere zohľadniť environmentálne náklady, ako aj vplyv na rast. Pozri aj integrované usmernenie „V záujme podpory šírenia a účinného využívania ICT a budovania plne otvorenej informačnej spoločnosti“ (č. 9).

Rozšíriť a zlepšiť európsku infraštruktúru

Moderná infraštruktúra je dôležitý faktor, ktorý má vplyv na atraktivnosť jednotlivých miest. Uľahčuje mobilitu osôb, tovaru a služieb v Únii. Moderná dopravná, energetická a elektronická komunikačná infraštruktúra je dôležitým faktorom obnovenia Lisabonskej stratégie. Vzájomne prepojené a súčinné transeu-

V Bruseli 12. júla 2005

Za Radu

predseda

G. BROWN